

Houd ook de andere wang voor

Jan Proos

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Artikel over Augustinus' visie op onenigheid. De oorzaak van de ruzie moet opgelost worden en dat kan alleen door een liefdevolle houding. Er moet niet naar wraak, maar naar vergeving gezocht worden.
Bronvermelding	Proos, J.P. (2010) Houd ook de andere wang voor. In: Aan de slag met Augustinus, Bronnen van inspiratie - deel 2 (pp. 86-88) Gouda: Lectoraat Onderwijs & Identiteit
Thema *	Inspiratiebronnen
Gebruik **	Hart
Plaatsingsdatum	2010
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Groepsvorming, vrede, ruzie, wraak, vergeving

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevenden*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

Tekst 22 Houd ook de andere wang voor

Augustinus gaat in de onderstaande tekst in op onze houding als iemand ons iets aandoet. Hij blijkt de praktijk van elke dag goed te kennen: we zijn bijzonder haatdragend en vergeven iemand niet gauw. Ook in onze werksituatie kan er veel onvrede zijn. In de klas kunnen we groepsvorming merken waarbij sommige kinderen buitengesloten worden, maar ook in teams kan er veel onrust en ruzie zijn waarbij er haast geen oplossing mogelijk lijkt. Natuurlijk is het noodzakelijk dat er bij een ruzie eerst gewerkt wordt aan een oplossing en dat er daarna geprobeerd wordt weer een goede werksituatie te creëren. Augustinus geeft aan dat er dieper gespit moet worden: de oorzaak van de ruzie moet opgelost worden en dat kan alleen door een liefdevolle houding. Dat betekent niet dat de problemen niet benoemd mogen worden, maar er moet naar vergeving gezocht worden. De tekst kan dienen als bezinnend stuk als er onenigheid is in gezin, school of kerk.

Het toewenden van de andere wang

De Heer gaat dan verder en zegt: "U hebt gehoord dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand. Maar ik zeg u geen weerstand te bieden aan het onrecht. Maar als iemand u een klap op uw rechterwang geeft, houd hem dan ook de andere voor. Als iemand een geding tegen u aanspant om uw hemd te krijgen, geef hem dan ook uw jas. Als iemand u dwingt hem een mijl te begeleiden, ga er dan twee met hem mee. Geef aan wie u iets vraagt, en wend u niet af als iemand van u wil lenen." (Mattheüs 5: 38-42)

De geringere gerechtigheid van de farizeeën is dat ze bij bestrafing de maat niet overschrijden: niemand mag méér vergelden dan hij heeft geïncasseerd. Dat is een grote stap voorwaarts! Men vindt immers niet gemakkelijk iemand die, wanneer hij een klap heeft gekregen, slechts één klap wil teruggeven en wanneer hij van iemand één scheldwoord te horen heeft gekregen, zich ermee tevreden stelt met een soortgelijk scheldwoord te reageren. Maar hij neemt veel te veel wraak omdat hij door woede zichzelf niet meer meester is; of omdat hij het rechtvaardig vindt dat een ander die met beledigen begonnen is, zwaarder wordt beledigd dan iemand die niet zelf had beledigd. Zo'n instelling is grotendeels aan banden gelegd door de

wet waarin geschreven staat: "Een oog voor een oog en een tand voor een tand." Met die woorden wordt de maat aangegeven om te voorkomen dat de wraak het onrecht overtreft. En dat is het begin van de vrede. De volmaakte vrede houdt echter in dat we zo'n wraak helemaal niet willen.

Tussen die eerste handelwijze, waarin men de wet overtreedt en waarbij een klein kwaad met een groter kwaad wordt vergolden, en de laatstgenoemde handelwijze, die de Heer aan zijn leerlingen oplegt om hen tot volmaaktheid te brengen en waarbij geen enkel kwaad met kwaad wordt vergolden, neemt deze handelwijze dus een middenpositie in: de vergelding is even groot als het geleden onrecht. (...) Wie niet is begonnen met een ander kwaad te doen, maar eenmaal beledigd die belediging toch erger vergeldt - in gedachte of metterdaad - is heel wat afgeweken van de hoogste ongerechtigheid en heeft een stap gedaan in de richting van de hoogste gerechtigheid. Toch houdt hij zich nog niet aan de opdracht in de wet die door Mozes is gegeven. Wie in dezelfde mate vergeldt als hij aan onrecht heeft geleden, scheldt dus al iets kwijt. Voor wie schuldig is, haalt de straf het immers niet bij wat de ander, die door hem is beledigd, als onschuldige te verduren heeft gehad.

Dat begin van de gerechtigheid, die niet streng is maar barmhartig, brengt de Heer tot voltooiing. Hij is gekomen om de wet te vervullen in plaats van af te breken. Twee tussenliggende treden heeft hij nog overgelaten om zelf te ontdekken. Hij gaf er de voorkeur aan om meteen van het hoogtepunt van barmhartigheid te spreken. Want er valt nog een en ander te doen voor wie nog niet het gebod vervult in zijn volle omvang; dat behoort tot het koninkrijk der hemelen. Hij vergeldt dan niet in gelijke mate maar minder. Hij geeft dan bijvoorbeeld één klap voor twee klappen, of hakt een oor af voor het uitsteken van een oog. Wie van deze trede omhoog gaat en helemaal geen wraak neemt, nadert het gebod van de Heer, maar is daar nog niet. De Heer vindt het immers nog te weinig als u het kwaad dat u heeft ondergaan niet met kwaad vergeldt. U moet bereid zijn nog meer te ondergaan. Daarom zegt Hij niet: Ik zeg u geen kwaad met kwaad te vergelden, hoewel dat ook al een belangrijk gebod is. Maar Hij zegt: "Bied geen weerstand aan het onrecht." U moet namelijk niet alleen afzien van de vergelding van wat u wordt aangedaan, maar u mag er zelfs geen weerstand tegen bieden dat u nog iets anders wordt aangedaan. Dat is het toch wat Hij ook in het vervolg betoogt: "Als

iemand u een klap op uw rechterwang geeft, houd hem dan ook de andere voor." Hij zegt immers niet: Als iemand u een klap geeft, geef dan geen klap terug, maar: "Wees bereid nogmaals een klap te krijgen."

Die manier van doen behoort tot de barmhartigheid. Dat beseffen zij het beste die verzorging bieden aan innig geliefden zoals aan kinderen, aan iedere dierbare in diens ziekte, aan peuters of aan geesteszieken. Van hen hebben zij dikwijls veel te verduren en ze zijn bereid nog meer te verduren als het welzijn van hun dierbaren dat verlangt, totdat de kwetsbaarheid van die dierbaren, door leeftijd of ziekte, voorbijgaat. De Heer, de geneesheer van de zielen, gaf de leerlingen dus onderricht met het oog op de verzorging van de naasten. Is er iets anders wat Hij hun kon leren, dan de zwakheden geduldig te verdragen van hen voor wie zij wilden zorgen? Want elk lastig gedrag komt voort uit innerlijke zwakheid, en er is niets zo onberispelijk als iemand die vervuld is van innerlijke kracht.

Vragen:

1. In het begin van deze tekst noemt Augustinus drie handelwijzen. Welke drie zijn dat? Welke handelwijze herken je bij jezelf en bij je leerlingen?
2. Wat is volgens Augustinus de goede uitleg van 'oog om oog en tand om tand'? Waarom zou Mozes die wet hebben gegeven?
3. Woede zorgt ervoor dat je meestal meer terug doet dan dat je aangedaan is. Je wilt dan wraak nemen en het de ander betaald zetten. Hoe kun je zo iets voorkomen in een groep of een klas?
4. "Bied geen weerstand tegen onrecht: keer de andere wang toe. Wees bereid nogmaals een klap te krijgen." Hoe kan dit functioneren in een team en in een kerkelijke gemeente?
5. Wat is er nodig om een op verzoening gerichte cultuur in een school te krijgen?
6. Welke inspiratie geeft deze tekst ons voor ons leven?